

Venskabskolen i et udviklingsperspektiv

Effektevaluering af Ranum Efterskoles udviklingsengagement

Peter Skøtt Pedersen & Trine Bargsteen

30 marts 2012

Yderligere information

For yderligere information eller adgang til den fulde rapport, se Ranum Efterskoles hjemmeside: www.ranumefterskole.dk/profilfag/rejser, eller kontakt forfatterne bag denne publikation direkte. Kontaktoplysninger kan erhverves ved at kontakte Ranum Efterskole på:

Ranum Efterskole

Kærvej 6-8

9681 Ranum

96 66 44 00

info@ranumefterskole.dk

Om evalueringen

Venskabsskolen i et udviklingsperspektiv: effektevaluering af Ranum Efterskoles udviklingsengagement

Denne evaluering sammenfatter påvirkningen af Ranum Efterskoles udviklingsengagement i Shree Shivashakti Lower Secondary school i Mechchhe, Kathmandu dalen, Nepal. Engagementet evalueres ud fra dets særlige karakteristik af venskabsbaseret udvikling, og der tages derfor løbende stilling til hvordan denne model implementeres, og hvilken effekt det har.

Det centrale i Ranum Efterskoles engagement, og spejlingspunktet for den overordnede undersøgelse, er det venskabelige møde mellem mennesker fra forskellige kulturer - hvilket vil sige at det primære fokus for denne evaluering ligger omkring den udviklingseffekt Ranum Efterskoles besøg på Shree Shivashakti Lower Secondary school medfører. Efterskolens besøg er dog forbundet med økonomisk støtte til skolen og hvor venskabssamarbejdet karakteriserer *udviklingsmodellen* eller -metoden, er det den finansielle og materielle støtte, der primært udgør Ranum Efterskoles *udviklingsengagement*.

Med andre ord er venskabsmodellen karakteristisk for *hvordan* Ranum Efterskole støtter skolen, mens den finansielle og materielle støtte karakteriserer *hvad* Ranum Efterskole støtter med. En meningsfuld evaluering må derfor forholde sig til effekten af begge aspekter.

Peter Skøtt Pedersen og Trine Bargsteen

Cand.soc, Udviklingsstudier og Internationale Forhold

Indhold

Resumé	6
Baggrund	7
Forskningsformål	7
Den organisk udviklede udviklingsmodel	8
Venskab som modalitet	9
Påvirkning på lærerne	9
Påvirkning på eleverne	10
Påvirkning på lokalsamfundet	11
Udvikling i øjenhøjde	13
Effekt af økonomisk støtte	13
Effekt af materiel støtte (gaver)	15
Fra velgørenhed til udvikling	18
Udvikling gennem uddannelse?	19
Konklusion	21
Anbefalinger	22
Citerede værker	23

Resumé

Denne evaluering sammenfatter påvirkningen af Ranum Efterskoles udviklingsengagement i Shree Shivashakti Lower Secondary school i Mechchhe, Kathmandu dalen, Nepal. Engagemnetet evalueres ud fra dets særlige karakteristik af venskabsbaseret udvikling, og der tages derfor løbende stilling til, hvordan denne model implementeres, og hvilken effekt det har.

Ved at anvende forholdet mellem input, output og impact som analytisk ramme, påviser vi at Ranum Efterskoles økonomiske støtte er direkte årsag til Shree Shivas fysiske og kvalitetsmæssige udvikling, og at støtten i fremtiden vil sikre skolens eksistens. Vi påviser desuden at Ranum Efterskoles støtte betyder at undervisningsniveauet er blevet hævet som følge af den løn og de skolemateriale, Ranum Efterskole har sponsoreret.

Ranum Efterskole giver støtten betingelsesløst og der afkræves ikke resultatopgørelser, hvilket reflekterer stor tillid fra Ranum Efterskoles side, og afføder en ejerskabs- og ansvarsfølelse blandt lærerne. Den personlige involvering af Ranum Efterskoles lærere og elever motiverer desuden lærere og lokalsamfund til at tage aktivt del i skolens udvikling, mens eleverne på Shree Shiva udvikler vigtige kompetencer som selvtillid, kommunikationsevner og engelskkundskaber gennem deres venskab med de danske elever. En af de vigtigste og mest interessante konklusioner, vi drager i denne evaluering, er derfor, at venskabsmodellen er af afgørende betydning for den udviklingseffekt, Ranum Efterskoles støtte har.

Endelig viser evalueringen at Ranum Efterskoles udviklingsengagement står på tre ben: venskab, velgørenhed og udvikling, og at velgørenhed på nuværende tidspunkt fylder for meget i engagementet i forhold til udviklingsarbejde, hvilket betyder at skolens materielle udvikling har overhalet kapacitetsudviklingen. Vi afslutter derfor evalueringen med en diskussion af hvordan Ranum Efterskole kan udvikle deres engagement fra velgørenhed til udvikling, samt en kritisk debat om udviklingseffekten af sekundær uddannelse i et traditionelt samfund som Mechchhe.

Baggrund

Rejserne til Nepal skiller sig ud fra de resterende profilfagsrejser på Ranum efterskole ved, at efterskolen har valgt at engagere sig udviklingsmæssigt i den venskabsskole, de igennem syv år har besøgt i Nepal. Udviklings-samarbejdet imellem Ranum Efterskole og venskabsskolen Shree Shivashakti Lower Secondary School i Nepal er altså bygget på venskab mellem mennesker, og adskiller sig fra normen af udviklingsarbejde, ved ikke at tage en organisatorisk form. Efterskolen udtrykker selv deres arbejde i venskabssamfundet, som "ulandshjælp i øjenhøjde" med det formål at skabe "bæredygtig udvikling af levevilkårene i et uland gennem undervisning og adgang til viden" (Ranum Efterskole, 2011). Ved at støtte en venskabsskole i Nepal, håber Ranum Efterskole at uddanne samfundets unge og derved give dem grobund for at kunne forbedre deres egne levevilkår. Ligeledes håber efterskolen, at de unge erhverver viden og en stemme, der giver dem mulighed for at forbedre samfundsstrukturen til deres fordel, således at uddannelse kan fungere som en katalysator for demokratisk deltagelse og bæredygtig lokal udvikling.

Forskningsformål

Det er videnskabeligt spændende at undersøge, hvad den form for udviklingsengagement Ranum Efterskole har initieret i Nepal bidrager med fordi denne type udviklingsarbejde falder uden for de gængse former for velgørenheds- eller bistandsarbejde, og der derfor ikke foreligger viden om, hvilke konsekvenser denne form for in-volvering har.

På baggrund af disse overvejelser vil nærværende undersøgelse tage en kritisk analytisk tilgang til effektevalue-ringen af Ranum Efterskoles Nepal-ekspeditioner. Ved at dykke ned i den udviklingsfaglige værktøjskasse vil vi derfor igennem undersøgelsen besvare følgende Arbejdsspørgsmål.

Hvilken effekt har Ranum Efterskoles udviklingsengagement haft i venskabsskolen Shree Shivashakti Lower Secondary school?

Den organisk udviklede udviklingsmodel

Som det fremgik af afklaringen af begrebet *udvikling*, er sammenhængen mellem udviklingsbehov og - støtte det første springende punkt for en udviklingsinterventions effekt. I Ranum Efterskoles tilfælde er denne sammenhæng karakteriseret ved en umiddelbar reaktion på en lokaldrevet behov-vurdering. Dette skyldes, at Ranum Efterskoles udviklingsengagement har udviklet sig organisk i takt med venskabet til Shree Shivashakti lower secondary skolen i Mechchhe, og ikke ifølge en politisk, ideologisk eller teoretisk forskrift¹. Udover ønsket om at skabe udvikling gennem uddannelse, ved at støtte venskabskolen Shree Shiva har Ranum Efterskole altså ikke nogen udviklingsplan og derved heller ingen teknisk eller administrativ struktur for støtten i form af formelle behov-vurderinger eller monitoreringer og evalueringer. Det betyder at Ranum Efterskoles støtte er fleksibel og følger Shree Shivas behov meget nært, hvilket overordnet set sikrer et højt udbytte af støtten, fordi den altid gives på baggrund af lokalt identificerede behov, eller et evident behov, som Ranum kan identificere under de årlige besøg. Denne umiddelbare tilgang til at vurdere skolens behov, er dog samtidig den organisk udviklede models akilleshæl, fordi der er en tendens til at overse underliggende behov, som ikke er direkte materialiserede eller evidente for lokale interessenter pga. manglende viden, indsigt og kompetencer. Denne problematik er klassisk i partcipatoriske udviklingsmodeller som participatory rural appraisal og community driven development, hvor der lægges stor vægt på lokal viden. Det er derfor anset som en metodisk nødvendighed indenfor f.eks. participatory rural appraisal at investere lang tid til i samarbejde med lokale interessenter at vurdere behov, og at anse processen som en gensidig læringsproces hvorigennem begge parter kommer til at forstå det lokale udviklingsbehov, udfordringer og muligheder bedre og derved kan designe en udviklingsplan (Chambers, 1994).

For Ranum Efterskoles udviklingsengagement har manglen på udviklingsfaglig ekspertise og en partcipatorisk proces betydet, at materielle behov har taget præcedens over videns- og kapacitetsbehov, fordi det er denne type mangler, der er tydelige for de lokale interessenter, når de definerer deres og skolens udviklingsbehov.

Den fleksible organiske model har dog også betydet, at der faktisk *bliver* givet støtte hvert år og at denne støtte møder et identificeret behov, hvilket er en stor fordel i forhold til de mere rigide udviklingsformer, der er kendetegnende for større udviklingsorganisationer, og som blandt andre ting førte til Paris deklARATIONEN i 2005 (OECD, 2005).

Det tyder altså på, at det der adskiller Ranum Efterskoles udviklingsengagement fra andre modeller - og derved definerer dens effekt - er valget om at støtte lokale interessenter relativt betingelsesløst, i modsætning til at lade tidskrævende evalueringsprocesser eller rigide rapporterings- og indikatormodeller styre processen. Der er her også tale om et trade-off mellem niveauet af involvering fra Ranum Efterskoles side og den metodiske sikring af sammenhængen mellem støtte og udvikling. Det er altså administrativt billigt for Ranum Efterskole at give støtte til Shree Shiva, men støtten gives samtidig uden vished om hvad, eller hvor stor, dens udviklende effekt er. Derfor er det springende og definerende punkt for Ranum Efterskoles organisk udviklede model den tillid og tiltro, der er til at de centrale interessenter omkring Shree Shiva kan og vil bruge støtten fordelagtigt med skolens og lokalsamfundets udvikling for øje. Selvom denne form som nævnt ovenfor har alvorlige mangler i forhold til kvalificeringen og målrettetheden af udviklingsengagementet, har den potentiale til at bryde med de ødelæggende virkninger, der forekommer ved et normalt donor-klient forhold. Vi starter derfor de evalueringer med at se på venskabsmodellens udviklingseffekt i Shree Shiva.

---

¹ Shree Shivashakti skolen i Mechchhe er selv så involverede i den videnskabelige og materielle overførsel der foregår imellem venskabskolerne, at vi ikke har følt det nødvendigt at snakke om en ideologisk patronatisme fra Ranum Efterskoles side.

Venskab som modalitet

Siden den participatoriske udviklingsmodel først slog igennem i 1990'erne med Robert Chambers som frontfigur (Chambers, 1994), har accepten og erkendelsen af ligestillingens betydning for bæredygtig udvikling vundet ind i selv de mest konservative og topstyrede udviklingsorganisationer, og i dag er den hegemoniske udviklingsdiskurs gennemsyret med participatoriske udtryk som partnerskab og samarbejde. Når Ranum Efterskole bygger sit udviklingsengagement på tillid og lader de lokale interessenter være de styrende aktører, er dette derfor helt i tråd med tidens ånd. Ranum Efterskoles model skiller sig dog, som vi har påpeget herover, ud på flere punkter, hvilket, i forlængelse af den organisk udviklede *model*, skyldes Ranum Efterskoles egen definition af *forholdet* mellem den selv og Shree Shiva som et **venskab**.

Ifølge Chambers er fordelene ved den participatoriske metode ikke blot muligheden for at drage nytte af lokal viden og forståelse for lokale behov, som vi diskuterede i sidste afsnit, men mindst lige så vigtigt er opbygningen af lokal ejerskabsfølelse over det givne projekt og bemyndigelse af lokale interessenter. Sidstnævnte opbygges ved at behandle sine 'udviklingspartnere' som ligestillede og medansvarlige i udviklingsprojektet (Chambers, 1995, s. 203). Ranum Efterskoles syn på Shree Shiva som en venskabsskole, hvor støtten bygger på tillid og tiltro til lærernes evne og vilje til at gøre skolen bedre og derigennem udvikle lokalsamfundet, har derfor utroligt stort potentiale ifht. opbygningen af ejerskabsfølelse og bemyndigelse blandt interessenterne på Shree Shiva. Det er dog samtidig tydeligt at venskabsmodellen er centreret omkring lokale ildsjæle, her refereres hovedsagelig til Bidur Thapaliya, som fungerer som bro mellem Ranum Efterskole og Shree Shiva, og hvis engagement er afgørende for skolens succes. Den effekt der kan påvises som følge af Ranum Efterskoles udviklingsengagement er derfor lokalt forankret, som det ofte er tilfældet med organisk udviklede 'pilotprojekter', og modellen kan derfor ikke uden videre kopieres eller skaleres op.

I gennem interviews med Shree Shivas skoleleder, lærere, elever og bestyrelsesformand kunne vi konkludere, at venskabsmodellen har en række konkrete påvirkninger i forhold til den kvalitetsmæssige udvikling af skolen. Disse påvirkninger adskiller sig fra klassiske udviklingsmæssige 'impacts', der kan relateres direkte til menneskelig udvikling (se afsnit 'begrebsafklaring'), idet de kan klassificeres som *konceptuelle påvirkninger*. Særligt kan vi se at tilliden og det menneskelige engagement fra Ranums side har opbygget **ejerskab, involvering, motivation og bemyndigelse** blandt Shree Shivas interessenter.

Påvirkning på lærerne

Når Ranum Efterskole besøger Shree Shiva en gang om året er skolens forstander Olav Storms rolle meget vigtig. For lærerne på skolen bliver venskabet med Ranum Efterskole til en realitet igennem kontakten med Storm, som i sin tid på skolen følger op på skolens behov og resultatet af det forgangne års støtte i et møde med hele skoles personale. Her uddeles desuden personlige gaver til lærerne, hvilket har stor signalværdi og cementerer det personlige forhold. Under besøget i 2012 fik lærerne desuden en personlig bonus fordi de havde holdt området omkring skolen fri for skrald. Teknisk kan man derfor tale om at Ranum Efterskole benytter en personlig belønningsmodel, der signalerer tillid og positiv anerkendelse, i modsætning til brugen af indikatorer, der traditionelt anvendes for at sikre at forventede resultater opnås. Lærernes reaktioner og generelle opførsel indikerer også at dette forhold vækker en stærk ansvarsfølelse i forhold til deres egen rolle som lærer og et ønske om at leve op til den tillid, der vises fra Ranum Efterskoles side, ved at bidrage til skolens udvikling. Det var dog ikke muligt gennem interviews at verificere denne effekt, da det krævede et niveau af selvrefleksion, og eventuel selvkritik, der er kulturelt tabu at diskutere med relativt fremmede dvs. to evaluerende unge forskere. Når vi sammenligner denne model med studier af mere generiske metoder, der er udviklet til at sikre læreres engagement i deres undervisning, er det dog tydeligt at incitamentet for lærerne på Shree Shiva er personligt forankret i den tillid Ranum Efterskole viser til, at de lever op til deres forpligtelser, mens metoder som f.eks. "pay-for-performance" (hvor læreren belønnes efter elevernes test-resultater og sanktioneres efter frafald) kun har

en direkte påvirkning på lærerens indsats i forbindelse med tests, og desuden opfordrer til snyd (The Clear Fund , 2012). Sammenfattet er det derfor rimeligt at udlede, at lærernes incitament for at være engagerede i skolen beror på et personligt følt ansvar, hvilket giver langt bedre resultater end mere 'upersonlige' former for incitament.

Vores data viste til gengæld meget tydeligt at Ranum Efterskoles menneskelige engagement i skolens udvikling øger lærernes fysiske involvering. Ifølge skolelederen Bishnu Thapaliya er det utroligt inspirerende for skolens lærere at se de besøgende fra Ranum Efterskole gå forrest i gennemførelsen af 'lavstatusprojekter', som f.eks. indsamling af skrald (Thapaliya B. , 2012), og det er tydeligt at 'det gode eksempel' generelt har stor indflydelse på lærernes involvering. Det samme fortæller Ranum Efterskoles kontaktperson Bidur Thapaliya, som understreger at støtten fra Ranum Efterskole også inspirerer lokalsamfundet til at bidrage, netop fordi der ikke blot er tale om økonomisk støtte men fordi lærere og lokalsamfund kan se, at det er 'rigtige' mennesker, der arbejder for at hjælpe dem: "Olav always gives example of how to do things, he comes and not just gives, he dug the ground and made this playground a few years ago, he shows himself personally how to come and dig, and then society they also start to help" (Thapaliya B. , Interview med Ranum Efterskoles kontaktperson d. 26, 2012a).

Endelig finder Shree Shivas lærere inspiration i den måde de danske elever interagerer med de nepalesiske. Ranum Efterskoles elever gennemfører under skolebesøget en række kreative projekter og bruger sanglege og spil til at komme nærmere Shree Shivas elever, og i et land som Nepal, hvor det legende samvær ligger langt fra de traditionelle pædagogiske metoder, er det et frisk pust af inspiration for skolens lærere. Ifølge Bishnu Thapaliya er lærerne blevet mere kreative i deres undervisning igennem årene, i takt med at de har set flere og flere eksempler på, hvordan man kan involvere eleverne på en sjov og samtidig lærerig måde i undervisningen.

Påvirkning på eleverne

For eleverne på Shree Shiva er det venskabet med de danske elever, der har haft størst indflydelse, og på dette punkt er udviklingseffekten af venskabsmodellen direkte sammenlignelig med resultaterne i Dr. Karen Edge og kollegaers omfattende studie "The influence og

Billede 1: En elev i 6. klasse markerer ivrigt at han kender svaret på lærerens spørgsmål

og kollegaers omfattende studie "The influence og North South School Partnership" fra 2009 (Edge, Frayman, & Lawrie, 2009). Edge påviser at internationalt samarbejde mellem skoler bl.a. virker *motiverende* for elever i Syd, der enten som følge af eller for at opnå personlige forbindelser med elever på partner/venskabsskolen har stor interesse i at lære engelsk, lære om den anden kultur eller i nogle tilfælde udmærke sig generelt (Edge, Frayman, & Lawrie, 2009, s. 94, 98). På Shree Shiva har eleverne et bemærkelsesværdigt højt engelskniveau, og ifølge skolens engelsklærer Binda er dette et direkte resultat af venskabet med Ranum Efterskole. Ifølge Binda er eleverne meget interesserede i at kunne kommunikere med de danske elever, hvorfor de forud for Ranum Efterskoles besøg er meget opsøgende og motive-

rede i engelskundervisningen (Binda, 2012).

Et andet kerneområde, der ifølge Edge's forskning er påvirket af elevernes interkulturelle venskaber er deres *evner*, bl.a. interpersonelle og kommunikationsevner (Edge, Frayman, & Lawrie, 2009, s. 91, 96). Kombineret med gode engelskkundskaber er disse evner utrolig vigtige i et udviklingsperspektiv, da de gør eleverne i stand til at navigere i en verden udenfor deres traditionelle landbrugssamfund, og derved opsøge større viden og for-

ståelse. Ifølge Bidur Thapaliya, som selv er opvokset i landsbyen Mechchhe, er der en mærkbar forskel på elevernes evne til at kommunikere og gøre sig bemærket, som han forbinder med en stigende selvtillid blandt eleverne for hvert år Ranum Efterskole besøger dem (Thapaliya B. , 2012a). Han påpeger desuden at dette ikke kunne være opnået uden den personlige kontakt mellem eleverne, og at det derfor er den menneskelige kontakt der gør Ranum Efterskoles støtte unik: "There are so many things in the student interaction: learning, playing and building more confidence, friendship that would not be there [hvis Ranum Efterskole kun støttede skolen økonomisk], so it means like maybe the teacher get a salary, of course they are teaching, of course they will continue, but sure that will be very much different" (Thapaliya B. , 2012a). Dette viser altså, at uafhængigt af effekten af den faktiske støtte (som evalueres i det kommende afsnit), så betyder venskabsmodellen utroligt meget i forhold til elevernes evne til og ønske om at udnytte undervisningen til en forbedring af egne levevilkår.

Påvirkning på lokalsamfundet

Som et resultat af Nepals diversitet, ufremkommelige afstande og interne problemer i regeringen, blev det i 2001 vedtaget ved lov at alle skoler skulle drives af deres lokalsamfund (The World Bank, 2009). Det betyder på papiret at den lokale skolebestyrelse er ansvarlig for skolens drift, ansættelse og afskedigelse af lærere, samt opretholdelse og forbedringer af skolen. I Mechchhe er lokalsamfundet dog så fattigt, at skolen drives udelukkende på ekstern finansiering (bl.a. fra Ranum Efterskole), hvilket begrænser lokalsamfundets evne til at udøve dets indflydelse på skolen (Thapaliya B. , 2012). For dele af befolkningen i Mechchhe har den eksterne involvering samtidig den uheldige effekt, at de ikke føler, at deres involvering er nødvendig og ikke opfatter deres eget ejerskab over skolen (Thapaliya B. , 2012b).

Gennem samtaler med Bidur Thapaliya blev det tydeligt for os, at han, som personligt engageret i skolens og landsbyens udvikling, anser den manglende involvering blandt lokalsamfundet som dybt problematisk. Thapaliya beskrev under et interview hvordan han påtaler vigtigheden af lokal involvering overfor lokalsamfundet: "I used to tell every year, that money does not come easily. And I tell them to tell their family or friends or neighbors, the community. Because if they think that money easily comes that way or without their support or doing nothing, that everything can operate, that's wrong, so they need to always be part of this project involve physically, mentally or financially, whatever way possible the community need to be involved" (Thapaliya B. , 2012a). Thapaliya udfylder derfor en meget vigtig funktion som spreder af bevidsthed blandt lokalsamfundet, men det er Ranum Efterskoles personlige tilstedeværelse, og dét at forstander, lærere og elever er fysisk involverede i forbedringen af skolen, der har den afgørende effekt. Støtten får på denne måde et 'ansigt', hvilket taler til lokalsamfundets samvittighed, og giver Thapaliyas ord substans. Derved støtter venskabsmodellen lokalsamfundets involvering og ejerskab af skolen, fordi det konkretiseres for dem, at Ranum Efterskole gør en indsats, som egentlig er deres mandat. Samtidig betyder Ranum Efterskoles fysiske involvering, at lokalsamfundet bliver inspireret til at støtte skolen med deres arbejdskraft, og derved tager del i deres egen udvikling, hvilket i sidste ende har en positiv indflydelse på skoleudviklingens bæredygtighed og opbygger bemyndigelsen af lokalsamfundet. Sidste år leverede de lokale iflg. Bidur Thapaliya og forstander Bishnu Thapaliya samlet 3 årsværk til bygningen af den nye skolebygning. Ligesom de leverede arbejdskraft til en ny toiletbygning, samt flytning af legeplads.

Billede 1 Den lokale skolebestyrelse og forældre gruppe er mødt op til møde på skolen til en praktisk diskussion omkring etableringen af det 8. klassetrin.

Det er altså tydeligt at Ranum Efterskoles venskab og personlige involvering har en stor udviklingseffekt i sig selv, og hjælper til at forstærke effekten af den fysiske støtte, som evalueres i næste afsnit. Det skal dog bemærkes, at hoveddelen af de påvirkninger vi har påvist i dette afsnit er direkte konsekvenser af Ranum Efterskoles tilstedeværelse i Mechchhe, og der bør derfor gennemføres opfølgninger på de omtalte udviklingseffekter løbende over året, for at kunne påpege om effekten er tidsmæssigt begrænset til perioden omkring Ranum Efterskoles besøg.

Udvikling i øjenhøjde

Ranum Efterskole definerer selv deres arbejde i Nepal, som *udvikling i øjenhøjde*, hvilket igennem denne evaluering er defineret som et samarbejde imellem to civilsamfundsaktører, der har initieret et udviklingsarbejde i lille målestok. Udtrykket udvikling i øjenhøjde skal forstås konkret i samarbejdet imellem Ranum Efterskole og Shree Shiva, da behov vurderinger og effekter af udviklingen vurderes og netop kan ses i "øjenhøjde". Effekter, der kan påpeges af støtten følger den lille målestok da langt den største del af støtten foregår via økonomisk eller materiel støtte til blandt andet lærerløn, bygninger og gaver; samt små udviklingsprojekter, som nogle af efterskolens elever udfører under rejserne. Overordnet set har støtten altså i løbet af årene taget tre hovedformer; økonomisk støtte, materiel støtte (gaver) og elevprojekter, hvilke alle har haft forskellige udviklings-effekter. I dette afsnit vil vi opsummere og argumentere for, hvilken udviklingseffekt disse støtteformer har haft ved at følge den klassiske analytiske udviklingsevalueringstilgang, der lyder: identificer støtten (**input**), verificer det direkte resultat af støtten (**output**) og sidst analyser og vurder effekten af støtten (**impact**) (Ministry of Foreign Affairs of Denmark - Danida, 2006, s. 23).

Effekt af økonomisk støtte

Den økonomiske støtte, Ranum efterskole tildeler Shree Shiva, kan opdeles i lærerlønninger og anden økonomisk støtte. Ranum Efterskole støtter hvert år Shree Shiva med et beløb til aflønning af to ud af skolens ni lærere samt deres pedel. En fast løn giver lærerne på Shree Shiva skolen større muligheder for at kunne udføre deres arbejde på tilfredsstillende vis. Lærerne behøver ikke tænke på at skulle brødføde sig selv på anden vis og har derfor en højere motivation og føler et større ansvar overfor deres arbejdsgiver og deres arbejdsplads, hvilket resulterer i glattere lærere og bedre undervisning til skolens elever. Bidur Thapaliya gav under interview udtrykt for, at lærerne kunne blive nødt til at prioritere andre arbejdsopgaver i hverdagen, hvis de ikke modtog fast løn, hvilket åbenlyst ville have en negativ effekt på deres undervisning, da de til tider ikke ville kunne møde op, eller forberede sig til timerne (Thapaliya B. , 2012a). En fast løn til lærerne på skolen sikrer på denne måde en udviklingsmæssig effekt, der består af fast undervisning til eleverne, der ellers ikke kunne være sikre på, om de ville få undervisning på daglig basis. Ved at sikre eleverne en lærer, der har muligheden for at udføre sit arbejde ordentligt, sikrer man altså eleverne mere og bedre uddannelse.

Netop uddannelse er i udviklingslande som Nepal specielt fremmede for den generelle udvikling i landet hvilket også er grunden til at uddannelse er en af de vigtigste dele af, hvad man i udviklingsregi i dag definerer som "menneskelig udvikling". Udviklingseffekten af uddannelse har potentiale for at støtte en lokal samfundsbeholdning på mange niveauer, hvilket Center for Global Development påpeger i artiklen "Education and the Developing World" der omhandler vigtigheden af uddannelse i udviklingslande. Artiklen viser at grunduddannelse fører til udvikling indenfor tre brede områder: helbred, økonomisk vækst, demokratisk og politisk stabilitet (Center for Global Development, 2002, s. 1). Uddannelse er også ofte karakteriseret som hjælp til selvhjælp, da uddannelse er en overførsel af viden og evner, der giver fattige en mulighed for selv at kunne bevæge sig ud af fattigdom (Center for Global Development, 2002, s. 2). Det er blandt andet bevist, at uddannelse af kvinderne i små lokalsamfund har stor positiv effekt på det lokale landbrugs produktivitet og i nogle tilfælde kan afhjælpe både fejlernæring og hungersnød, da det hovedsageligt er kvinderne, der arbejder i marken og med dyrene (Center for Global Development, 2002, s. 2). Det er derfor tydeligt at mere og bedre uddannelse er en yderst positiv udviklingsfaktor for et lokalsamfund, som Mechchhe, der hovedsageligt består af uddannede bønder og deres børn.

Ud over de faste bidrag til lønninger, har Ranum Efterskole givet Shree Shiva økonomiske donationer til specifikke formål. Den største donation er givet til udvidelse af skolen, inkl. erhvervelse og udjævning af grunden,

samt opførelse og indretning af ekstra klasseværelser². Ranum Efterskole har altså støttet en vigtig infrastruktur-udvikling med det output, at skolen er vokset fra en primary school, der går til 5. klasse, til en lower secondary school, der går til 7. klasse. Shree Shivas endelige mål er at udvide til og med 8. klasse, da den nepalesiske regering i øjeblikket er i gang med at formulere et lovforslag, der kræver at alle skoler minimum skal gå til 8. klassetrin. Mindre skoler skal derfor nedlægges, eller lægges sammen, hvilket betyder at Shree Shiva bliver nødt til at udvide for at sikre sin fortsatte eksistens. På baggrund af den Most Significant Change undersøgelse vi gennemførte med Shree Shivas lærere og forstander ved vi, at udvidelsen af skolen i de lokale interessenters øjne er den vigtigste ændring, Ranum Efterskoles støtte har medført (Pedersen & Bargsteen, 2012).

Udviklingseffekten af udvidelsen kan imidlertid diskuteres. Ved at udvide skolen har man gjort det nemmere for de børn, der allerede er meldt ind på skolen at forsætte deres skolegang udover 5. til og med 7 klasse. Det vil sige at flere børn i lokalsamfundet formentlig gennemfører grunduddannelse og tendensen på skolen er i øjeblikket at langt størstedelen af eleverne fortsætter til upper secondary school efter 7. klassetrin (Olav Storm, Møde med ansatte på Shree Shiva, 2012)³. Udvidelsen af skolen gør især en forskel for de fattigste familier, der ikke kan undvære børnenes arbejdskraft, da skolens proximitet betyder, at børnene kan nå at arbejde før og efter skole. Var de derimod tvunget til at gå til den næste skole (se bilag 1)), ville det betyde at de skulle være så længe væk hver dag pga. afstand, at familien kunne se sig tvunget til at tage dem ud af skolen for at få hverdagen til at hænge sammen.

Disse påvirkninger og den kontrafaktiske analyse vi kort har præsenteret herover, er dog af hypotetisk karakter, da det ikke har været muligt at påvise en direkte udviklingseffekt af skolebygningen og den udvidelse af skolen den har muliggjort. Dog er det som bemærket netop denne udvikling skolens ansatte identificerer som den vigtigste. Dette mismatch imellem de ansattes opfattelse af signifikante udviklingsforandringer og den egentlige umildbare effekt, kan skyldes en forventning om, hvad udvidelsen af skolen kan betyde for de ansatte og skolen i den nære fremtid. Igennem sin støtte hjælper Ranum Efterskole Shree Shiva i øjeblikket med at nå deres mål med at udvide til 8. klasse og derved også sikre skolens eksistens. Det skal dog nævnes, at denne evaluering ikke har fundet dokumentation på dette lovforslag, og der opfordres derfor til, at der følges op på udviklingen af lovforslag og dets konsekvenser for skolen. Skolens overlevelse og vedvarende eksistens skal dog ikke undervurderes på nogen måde, da det for langt de fleste børn i Mechchhe området betyder, at de overhovedet får chancen for at få en uddannelse. Forstander Bishnu Thapaliya udtrykte i et interview sin bekymring for områdets unge, hvis Ranum Efterskole stoppede sin støtte, da det kunne betyde at skolen måske ville lukke "at this moment it is hard (for the school to run) without the support, because of many teachers, materials, lots of financial for the physical to build the buildings and so on" (Thapaliya B. , 2012). Han estimerede også i samme interview at hvis skolen ville lukke, ville kun omkring 50 % af de børn, der går på Shree Shiva i øjeblikket kunne få en uddannelse andersteds pga. afstanden til andre skoler og arbejdsopgaver i hjemmet (Thapaliya B. , 2012).

Billede 2 På billedet ses Trine Bargsteen i færd med at sætte de ansatte på Shree Shiva skolen ind i gennemførelsen af en most significant change undersøgelse. (forstander Bishnu Thapaliya ses længst til venstre)

² Politikens læserservice samlede i samarbejde med Ranum Efterskoles Nepal venskabsforening 20.000,- kr. ind til at støtte indkøb og arbejde med at opføre den nye bygning på Shree Shivashakti skolen i Mechchhe.

³ Ranum Efterskole støtter også gymnasiet og sundhedsstationen på bjerget, for at øge sammenhængskraften, og bygge broen videre for de dygtige unge, som kommer fra venskabskolen. (Olav Storm, 2012)

Fra afhængighed til bæredygtighed

Igennem den økonomiske støtte Ranum Efterskole har givet Shree Shiva i løbet af årene er kvaliteten og mængden af uddannelse, der tilbydes på skolen steget, men der er samtidig blevet opbygget et afhængighedsforhold til den økonomiske støtte. Som forstander Bishnu Thapaliya gav udtryk for i citatet ovenfor, ville det være yderst problematisk at fortsætte den nuværende drift af skolen uden støtte fra Ranum. Der ville ikke være penge til at kunne aflønne alle de ansatte lærere, den tekniske medarbejder eller forsætte den planlagte udvikelse. Dette afhængighedsforhold repræsenterer et bæredygtighedsproblem i forhold til det aktuelle udviklingsmæssige engagement fra Ranum Efterskole. Det anbefales derfor, at der imellem de to skoler arbejdes imod at gøre Shree Shiva skolen i stand til selv at kunne videreføre de positive resultater, den økonomiske støtte fra Ranum har haft. Det ultimative mål må altså være, at Ranum Efterskole med tiden kan trække den økonomiske støtte fuldstændigt ud, uden det resulterer i en negativ effekt på kvaliteten af elevernes uddannelse på Shree Shiva skolen. Vi diskuterer denne problematik og hvad mulige løsninger kan betyde for engagementet og udviklingseffekten i næste afsnit *Fra velgørenhed til udvikling*.

Effekt af materiel støtte (gaver)

Foruden den økonomiske støtte har Ranum Efterskole altid haft forskellige gaver eller ”materiel støtte” med til Shree Shiva skolen i Mechchhe. Denne materielle støtte er til dels, ligesom den økonomiske støtte, baseret på en behov-vurdering foretaget af forstander Olav Storm og Bidur Thapaliya i samarbejde med forstander Bishnu Thapaliya. Den materielle støtte der er doneret igennem årene har primært været i form af undervisningsmaterialer, af såvel klassisk som kreativ karakter. Shree Shiva har blandt andet fået nye undervisningsbøger, spil, Lego, maling, tusser, mapper, papir osv. Materiale der har kunnet hjælpe lærerne med at forbedre undervisningen på skolen. Gaverne har blandt andet hjulpet lærerne med at bevæge sig væk fra en meget teoretisk undervisning, hvor oplæsning og udenadslære er kutyme til en mere praktisk undervisning, hvor elever selv er involverede i undervisningen via små arbejdsopgaver individuelt og i grupper. Engelsklærer Binda forklarer denne overgang ”before Ranum there wasn’t any teaching material to teach directly to the students and they had to only look at the books... it was more like the traditional”.

USAID påpeger i et studie af uddannelse i udviklingslande ”Accelerated learning for children in developing countries” at praktisk og kreativt arbejde med undervisningsemner accelerer elevernes indlærings og forståelsesevne, fordi de kan tilføje deres egen personlige betydning til informationer og oplevelser (USAID, 2005, s. 13, 43). Derfor er undervisningsmaterialer, der lægger op til, at eleverne skal udnytte deres kreativitet i undervisningen så som maling, musikinstrumenter, lego, tusser mm, utrolig vigtige, da det inddrager eleverne praktisk i undervisningen. Dette skift i undervisningsform forbedrer undervisningen for eleverne, fordi de får lov til at deltage kreativt i undervisningen og derved får en større forståelse for det underviste, fordi det får en personlig betydning for dem.

Støtte til undervisningsmaterialer er dog ikke den eneste materielle støtte, der har potentiale for positive effekter på elevernes indlæringssevne. Ranum har også konstrueret en lille legeplads til eleverne på Shree Shiva skolen bestående af 3 gynger og en vippe. Ved at skabe rammer for aktiv leg hjælper Ranum Efterskole eleverne til at blive mere glade, aktive og afstressede i de få pauser, de har igennem en almindelig skoledag. Samtidig argumenteres det også i USAIDs studie, at en sådan fysisk aktivitet hos børn er vigtig for en højnet indlærings og koncentrations evne, når de modtager undervisning (USAID, 2005, s. 22, 43).

Billede 3 Fem piger der gynger udenfor den nyeste skolebygning på Shree Shiva Skolen.

Hvor effekten af undervisningsmaterialerne anderkendes af flere af skolens lærere (Binda, 2012), (Thapaliya B. , 2012) er der dog noget af den materielle støtte fra Ranum, der må siges at have ramt ved siden af skolens behov og kapaciteter.

Udover undervisningsmaterialer har Ranum Efterskole støttet Shree Shiva med en række større gaver så som solceller m. batterier, omfordeler, 3 bærbare computere og en projektor. Solcellerne blev i første omgang købt til at forsyne en mobil tandlægeklinik, som Ranum Efterskole havde med de første fire år, de besøgte Shree Shiva skolen, men dette projekt er ophørt pga. manglende kompetencepersoner til at varetage opgaven. Solcellerne og specielt de andre gaver er af en så moderne elektronisk karakter, at hverken skolens ansatte eller eleverne har kompetencerne til at udnytte gaverne, og sol-cellerne bliver derfor i øjeblikket primært brugt til, at lade mobiltelefoner op. Vi omtaler her de dyrere elektroniske gaver sammen, fordi de til dels er købt i forlængelse af hinanden og, da de til dels er afhængige af hinanden. Sol-cellerne er oprindeligt købt til at oplade tandklinikken, men har samtidig åbnet op for muligheden for at købe og lade computere, projektorer, mobiltelefoner osv. Computerne er efterhånden blevet taget en smule i brug til planlægning, brevskrivning, karakteradministration osv, men for at kunne udnytte deres fulde potentiale, er der stærkt brug for en kapacitetsopbygning hos skolens ansatte. Andre gaver, så som projektoren, har slet ikke været i brug på skolen udover når Ranum Efterskole kommer på besøg i form af de årlige rejser, hvor de danske efterskoleelever bruger den⁴. Der er altså et stort mis-match imellem kapacitet, evner og behov når det kommer til nogle af disse dyrere elektroniske gaver, som Ranum Efterskole har doneret til Shree Shiva, og de kan derfor ikke siges, at have haft nogen konkret udviklingseffekt, men derimod har gaverne et stort potentiale hvis lærernes kapaciteter og bruger kompetencer udvikles.

En portion af den materielle støtte kanaliseres til Shree Shiva igennem elevprojekter og er altså ikke identificeret ud fra konkrete behov på turen, men er baseret på elev-ideer, der godkendes af lærere der er på turen⁵. De danske elever har gennem tiden haft mange forskellige projekter, blandt andet indsamling af skrald, tandhygiejne og børstning, etablering af en miljøstation og vandanalyse. Nogle elevprojekter har en større udviklingsrelevans end andre, men fælles for dem alle er, at de ikke konkret bidrager med en målbar udviklingsmæssig effekt. Det er ikke hensigt eller ambitioner, der mangler i elevprojekterne, men nærmere manglende viden om, hvad der er brug for, og hvad der praktisk kan virke i den lokale kontekst projekterne udføres i. Samtidigt skal der hos lokalsamfundet være kapaciteterne og overskuddet til at kunne varetage en opgave, som at samle skrald og brænde det af på en miljøstation. Andre elevprojekter, så som tandbørstningsprojekter, fungerer mere som tandbørsteuddelingsprojekter end en konkret vidensoverførsel omkring vigtigheden af mundhygiejne, hvilket er hvad børnene egentlig har behov for, før de kan drage nytte af en tandbørste. Mange af elevprojekterne har også kontinuitetsproblemer, da det hvert år er nye elever der drager afsted med ny formulerede projekter. Dette kan nemt resultere i, at gamle projekter bliver glemt og ikke fulgt op på.

---

⁴ Ranum Efterskoles Nepal venskabsforening sender i perioder unge afsted til mechchhe området for at gæste Shree Shivashakti skolen som lærer vikar (dette er ofte tidligere efterskole elever). I disse perioder er de elektroniske hjælpemidler, som computere og projekter blevet brugt af de unge danske besøgende, men der har ikke været en decideret overførsel af IT egenskaber til skolen faste lærere.

⁵ Elevprojekter bliver godkendt af de vedrørte lærer, og forstander Olav Storm gennemgår alle elevprojekterne for at tjekke om de har en konkret relevans i området ved Shree Shiva skolen i Mechchhe.

Tabel 1 Oversigt for økonomisk og materiel støtte i Input, Output, Impact

Input	Output	Impact
Faste lærerlønninger	Fast løn giver lærer flere muligheder og frihed, hvilket resulterer i at de møder op på arbejde, da de ikke behøver at støtte deres personlige økonomi andetsteds. Den faste løn sikrer også en større arbejdsmæssig ansvarsfølelse og motivation hos lærerne.	Forbedret undervisning og derved uddannelse til skolens elever.
Finansiering af skolebygning inkl. Køb af grund, arbejdskraft, materialer mm.	Udvidelse af Shree Shiva skolen fra Primary school til Lower Secondary School med 6 og 7. klasse.	Flere fattige arbejdsbebyrdede børn i nærområdet har fået betydelig bedre muligheder for at forsætte til secondary school klassetrin (6-7 klasse), og derved også bedre muligheder til at forsætte til highschool.
Praktisk og Kreativt undervisningsmateriale.	Elever er praktisk involverede i undervisningen via små arbejdsopgaver individuelt og i grupper. Eleverne for lov til at udnytte deres egen kreativitet i undervisningen til at undersøge og forstå emner.	Forbedret undervisning og større udbytte hos eleverne, der får mere viden, bedre forståelse, og potentielt bedre muligheder.
Legeplads	Eleverne på skolen har mulighed for at bruge kroppen og stresse af i pauserne i løbet af skoledagen.	Fysisk aktivitet hos eleverne højner indlærings- og koncentrationsevnen når de modtager undervisning på skolen.
Solceller m. batterier omfordeler, bærbare computere og en projektor	Skolen har strøm via solcellerne, der bliver lagret i batterier i løbet af dagen Strømmen giver mulighed for at udnytte computere og projekter Computerne er blevet taget en smule i brug til planlægning, brevskrivning, karakter administration	Et mis-match imellem skolens ansattes kapaciteter og behov gør, at de dyrere elektroniske gaver som computere, projekter og derfor også til dels solcellerne ikke bliver brugt på daglig basis på skolen. Disse gaver har derfor ikke haft konkret udviklingsmæssig impact.
Elevprojekter	Samling af skrald, tandhygiejne- og børstning, miljøstation og vandanalyse	Mis-match imellem lokale kapaciteter og viden, samt manglende kontinuitet gør at elevprojekterne ikke har et konkret udviklingsmæssig impact.

Note: For en introduktion i det teoretiske forhold mellem input, output og impact se Danida Aidmanagement Guidelines (Ministry of Foreign Affairs of Denmark - Danida, 2006)

Fra velgørenhed til udvikling

Den bæredygtighedsproblematik vi kort åbnede for i sidste afsnit er karakteristisk for den type donor-klient forhold, som vi gennemgående har påvist at Ranum Efterskoles venskabsmodel undgår. Umiddelbart lader der altså til at være en selvmodsigelse i vores data. Ved nærmere eftersyn er der dog ikke tale om en selvmodsigelse, men derimod en kombination af tilgange fra Ranum Efterskoles side, der gør, at deres engagement konstant vakler mellem tre ben - eller modaliteter, om man vil - venskab, velgørenhed og udvikling. Når vi kan påvise et bæredygtighedsproblematik, skyldes det derfor, at Ranum Efterskoles støtte er vippet for langt over på velgørhedsbenet, hvor involveringen primært er fokuseret på fundraising og doneringer, hvilket utalige studier har påvist skaber et afhængighedsforhold (se bl.a. (Moya, 2009); (Bräutigam, 2000) og (Fukuda-Parr, Lopes, & Malik, 2002)). På grund af venskabstilgangen kan vi se at Shree Shivas interessenter ikke oplever den konceptuelle afhængighed, som normalvis kendetegner donor-klient forhold, men hvis Ranum Efterskoles engagement for alvor skal resultere i menneskelig udvikling og fungere som hjælp-til-selvhelp, er det afgørende, at støtten bliver mere fokuseret på at opbygge de primære interessenters evne til at lede deres egen udvikling. Et sådan skift i fokus vil samtidig lede engagementet over på udviklingsbenet, hvor der arbejdes mod at opbygge finansielle og strukturelle rammer for en forbedring af levevilkår sammen med de kapacitetsmæssige forudsætninger, der gør målgruppen i stand til at udnytte disse betingelser uden ekstern støtte.

For at Ranum Efterskole kan gøre deres støtte mere målrettet mod bæredygtig udvikling, er det nødvendigt at investere i kapacitetsudvikling og træning, hvilket kræver flere menneskelige resurser, og derfor vil betyde en grundlæggende ændring af engagementet. Vi mener, at dette vil være en naturlig udvikling af engagementet, da den fysisk-materielle udvikling, som påpeget i sidste afsnit, har overhalet den menneskelige, og dette bl.a. betyder at lærerne på Shree Shiva ikke har faglige kompetencer til at kunne udnytte skolens potentiale (bl.a. i forbindelse med PC-undervisning). Det samme gør sig gældende for skoleledelsens administrative kompetencer, hvor fokuseret kapacitetsudvikling vil kunne forbedre skolens muligheder for at blive en selvkørende institution, gennem forbedret planlægning, økonomistyring, fundraising og rapportering (Eade, 1997).

Øget fokus på kapacitetsudvikling og træning kan f.eks. ske igennem lærer-udvekslinger, eller ved at gennemføre kurser på Shree Shiva. Uafhængigt af hvilken model, der vælges, vil et øget fokus på menneskelig udvikling kræve flere menneskelige resurser og øget kontakt mellem Ranum Efterskole og Shree Shiva. Samtidig med at dette øger kravet til Ranum Efterskoles involvering betydeligt, er det også en mulighed for at opnå hvad Edge kalder 'high momentum partnerships', der påvirker begge skoler positivt på såvel organisatorisk som undervisningsmæssigt plan, og gør venskabet mellem skolerne endnu mere vedkommende for de involverede (Edge, Frayman, & Lawrie, 2009, s. 108-120). Vi mener derfor, at der er klare argumenter for, at Ranum Efterskole i fremtiden bør investere aktivt i at flytte vægten i engagementet over på venskab og udvikling.

Udvikling gennem uddannelse?

Som vi har påvist gennem denne evaluering har Ranum Efterskoles venskabsbaserede støtte resulteret i at Shree Shivashakti Lower Secondary school kan tilbyde eleverne i Mechchhe en grunduddannelse af utrolig høj standard i forhold til det generelle niveau i området. Vi har påvist at lærere udnytter den finansielle og materielle støtte Ranum Efterskole bidrager med så godt, som deres kapaciteter og deres viden tillader, og at eleverne føler sig motiverede til at lære og opbygger kommunikationsfærdigheder og selvtillid gennem deres venskab med danske elever. Samlet set betyder det, at Ranum Efterskoles støtte har ført til, at Mechchhes børn og unge får den uddannelse, der anses som afgørende i den hegemoniske udviklingsdiskurs, og som indgår som en af grundpillerne i FNs definition af menneskelig udvikling. Inden vi kan konkludere denne evaluering og give vores anbefalinger, er det dog nødvendigt at tage stilling til den faktiske udviklingseffekt af udbredelsen af sekundær uddannelse i Mechchhe, da vores data indikerer at situationen ikke er helt så simpel, som teorien foreskriver.

I løbet af gennemførelsen af denne evaluering er det blevet tydeligt, at uddannelsesniveaet i Mechchhe har overhalet den øvrige udvikling. Den manglende infrastruktur og de meget traditionelle landbrugsmetoder, der beror stort set udelukkende på manuel arbejdskraft betyder, at for mange familier er det en stor belastning at sende børnene i skole. Denne problematik er dokumenteret i andre studier, der også viser at øget befolkningstæthed, klimaændringer og udhungrende landbrugsmetoder betyder, at familiemedlemmer ofte må investere mange timer væk fra gården for at hente foder til deres dyr (Tiwari, Sitaula, Bajracharya, & Børresen, 2009) (Cooke, 1998), hvilket gør familien yderligere afhængig af børnenes arbejdskraft. Gennem samtaler med lokale blev det tydeligt at mange familier i Mechchhe i dag er tvunget til at gå til markedet (i en nærliggende landsby ved foden af bjerget) og købe mad for de penge, som de modtager fra deres børn, der er flyttet væk og sender en del af deres løn hjem. Andre familier er tvunget til at tage deres børn ud af skolen eller holde dem på gården efter endt skolegang fordi forældrene ikke kan passe jorden alene (Thapaliya & Thapaliya, 2012).

Billede 4 | Mechchhe ligger husene omgivet af deres jord, der er inddelt i terrasser for at kunne dyrkes. De fleste træer er fældet til brænde eller foder. Basal infrastruktur som veje og elektricitet er ikke nået til området endnu.

Der er altså tale om manglende udvikling på to centrale områder for at skoleudviklingen kan føre til bæredygtig økonomisk udvikling i Mechchhe: øget infrastruktur og mere effektive landbrugsmetoder. På mange måder er dette udtryk for begrænsningen af effekten af Ranum Efterskoles udviklingsengagement, og en klassisk problematik for relativt ressourcetsvage private udviklingsaktører, der arbejder uafhængigt af regeringen. Fordi de ikke er involverede i de officielle udviklingsplaner og baserer deres støtte på en privat forbindelse til området (i Ranum Efterskoles tilfælde, venskabet mellem Olav Storm og Bidur Thapaliya), er det ikke muligt at sikre et gunstigt miljø, hvor betingelserne for bæredygtig menneskelig udvikling er til stede. Det at mange af de lokale børn flytter væk og arbejder, når de har afsluttet deres uddannelse, fordi der ikke er attraktive jobmuligheder i lokalområdet, understøtter den tidligere argumentation om, at uddannelsesniveaet i Mechchhe har overhalet den øvrige udvikling. Uddannelse er derfor en katalysator for det migrationsproblem, området oplever. Det er derfor utrolig vigtigt også at have øje for den øvrige lokaludvikling i området. Her ville mere effektive landbrugsmetoder, teoretisk set også frigive arbejdskraft og føre til introduktionen af non-farming arbejdspladser i lokalområdet, hvilket er afgørende for den økonomiske udvikling i området. Dette ville samtidig gøre det mere attraktivt at blive i lokalområdet for de nyuddannede unge.

Billede 5 En ung pige bærer ris op af en sti på bjerget i Mechchhe. For at få deres ris forarbejdet benytter landsbybeboerne en mølle ved floden ved bunden af bjerget, hvorefter det bæres op af bjerget til deres private forråd.

Ovenstående skal hverken forstås som en kritik af Ranum Efterskoles udviklingsengagement eller en negligering af uddannelse som udviklingsmetode (se *Udvikling i øjenhøjde* for en diskussion af uddannelses betydning for menneskelig udvikling), men det er vigtigt at være opmærksom på og realistisk omkring de begrænsninger, der eksisterer i forbindelse med et givet udviklingsprojekt. Mens infrastrukturudviklingen skrider hurtigt frem i Kathmandu Valley og formegentlig vil nå Mechchhe med strøm om få måneder og føre til etableringen af veje inden for en år-række, er der ingen støtte til udviklingen af mere bæredygtige og effektive landbrugsmetoder, hvilket vil kunne takle behovet for arbejdskraft og derved føre til en direkte forbedring af levevilkårene for lokalbefolkningen, samt forbedre sandsynligheden for, at Ranum Efterskoles støtte til uddannelse vil kunne føre til økonomisk udvikling i Mechchhe og bedre levevilkår for Shree Shivas elever efter endt uddannelse.

Vi mener derfor at det vil være meget fordelagtigt for Ranum Efterskole at udvide deres støtte til også at invol-

vere et fokus på lokalsamfundsudvikling, specifikt med fokus på udvikling af effektive og bæredygtige landbrugsmetoder. Dette kan gøres på flere måder, f.eks. ved at bruge skolens lokaler til oplysningsmøder, eller etablere arbejdsgrupper til praktisk markundervisning. Et sådan spring er dog afhængigt af specialister med landbrugsteknisk viden, og som diskuteret i foregående afsnit er det altså nødvendigt at investere i menneskelige resurser og længerevarende involvering, hvis venskabssamarbejdet skal udvikle sig til et regulært udviklingsengagement.

Konklusion

Ranum Efterskoles støtte til Shree Shivashakti Lower Secondary school i Mechchhe har udviklet sig organisk hvilket har betydet, at Ranum Efterskole løbende har været i stand til at tilpasse og udvide støtten efterhånden som Shree Shivashakti har haft behov for og været i stand til at udnytte mere omfattende støtte. Dette har betydet, at der er en tydelig sammenhæng mellem behov og støtte, hvilket har resulteret i en række positive resultater. Dog har det også den begrænsning, at støtten gives til de områder, der gennem Ranum Efterskoles kontaktperson vurderes mest vigtigt, ligesom den aldrig reflekterer et professionelt vurderet behov. Dette har bl.a. resulteret i, at Ranum Efterskoles effekt primært kan spores i materielle og økonomiske aftryk, fordi disse områder er de mest åbenlyse for de lokale interessenter og kontaktpersonen. Dette er bl.a. årsag til manglende støtte til kapacitetsopbygning.

Ranum Efterskoles økonomiske støtte er direkte årsag til Shree Shivas fysiske og kvalitetsmæssige udvikling, og vil i fremtiden sikre skolens eksistens ved at yde støtte til etableringen af 8. klassetrin, hvilket vil blive mindstekravet for små skoler, der ellers skal nedlægges. Ranum Efterskoles støtte betyder desuden, at undervisningsniveauet er blevet hævet, da lærerne nu modtager løn og derfor møder op, og eleverne inddrages i undervisningen gennem de skolemateriale, Ranum Efterskole har sponsoreret.

Samlet set har den materielle og økonomiske støtte sat de største og mest tydeligt aftryk, og skolen er i dag i en situation, hvor den er helt afhængig af fortsat støtte fra Ranum Efterskole, hvis niveauet skal holdes og samfundets børn fortsat skal kunne modtage en god grundlæggende uddannelse.

Denne form for støtte kan defineres som velgørenhedsarbejde, hvilket i udgangspunktet skaber et donor-klient forhold, der er ødelæggende for bistandsmodtagerens ejerskabsfølelse og projektets bæredygtighed. En af de vigtigste og mest interessante konklusioner, vi kan drage i denne evaluering, er derfor, at venskabsmodellen er af afgørende betydning for den udviklingseffekt, Ranum Efterskoles støtte har.

Støtten gives betingelsesløst og der afkræves ikke resultatopgørelser, hvilket reflekterer stor tillid fra Ranum Efterskoles side, og afføder en ejerskabs- og ansvarsfølelse blandt lærerne. Den personlige involvering af Ranum Efterskoles lærere og elever motiverer desuden lærere og lokalsamfund til at tage aktivt del i skolens udvikling, mens eleverne på Shree Shiva udvikler vigtige kompetencer som selvtillid, kommunikationsevner og engelskkundskaber gennem deres venskab med de danske elever.

Det kan derfor konkluderes at Ranum Efterskoles udviklingsengagement står på tre ben: venskab, velgørenhed og udvikling, der på nuværende tidspunkt har resulteret i en velfungerende skole, der har undervisning af høj kvalitet og engagerede og ansvarsbeviste lærere.

Endelig viser denne evaluering dog, at der er en skævhed i effekten af Ranum Efterskoles udviklingsengagement, da situationen på nuværende tidspunkt er den, at skolens materielle udvikling har overhalet kapacitetsudviklingen. Det er derfor ikke muligt for skolens lærere at leve op til det potentiale der er i skolen, da de menneskelige evner halter bagud. Dette gør sig gældende såvel undervisningsmæssigt som administrativt, og hvis effekten af Ranum Efterskoles udviklingsengagement skal leve op til dets potentiale, skal der derfor fokuseres mere på kapacitetsopbygning end materiel støtte i fremtiden. Dette er desuden vigtigt, da det er i kraft af opbygningen af menneskelige egenskaber, Ranum Efterskoles støtte kan klassificeres som udviklingsarbejde, da såvel begrebet bæredygtighed som menneskelig udvikling er centreret omkring menneskers *evner* og *muligheder* for at forbedre egne vilkår.

Anbefalinger

- Prioriter løbende kontakt med Shree Shivas ledelse og lærere over hele året for at få en bedre forståelse for skolens behov, udbytte af tidligere støtte og mulighed for at udnytte påtænkt støtte.
- Forstærk venskabet ved øget kontakt og gensidig involvering for at maksimere venskabsmodellens positive påvirkninger
- Udvikl i samarbejde med lærere og ledelsen på Shree Shiva en plan for nedtoning af økonomisk og materiel støtte til fordel for øget kapacitetsopbygning og træning af skolens primære interesser.
- Støt udviklingen af mere effektive landbrugsmetoder i lokalsamfundet for at forbedre mulighederne for Shree Shivas elever, og på sigt styrke engagementets potentiale for at generere udvikling gennem uddannelse.

Citerede værker

- Binda. (8. januar 2012). Interview med engelsklærer på Shree Shiva Lower Secondary School. (P. S. Pedersen, & T. Bargsteen, Interviewere)
- Bräutigam, D. (2000). *Aid Dependence and Governance*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Center for Global Development. (2002). Education and the Developing World: Why is education essential for global development. *Rich World, Poor World: A guide to global development*, 1-4.
- Chambers, R. (1994). Participatory Rural Appraisal (PRA): Analysis of experience. *Elsevier Science Ltd.*, 1253-1268.
- Chambers, R. (1995). Poverty and livelihoods: whose reality counts? *Environment and Urbanization*, Vol. 7, No. 1, April, 173-204.
- Cooke, P. A. (1998). The effect of environmental good scarcity on own-farm labor allocation: the case of agricultural households in rural Nepal. *Environment and Development Economics*, 443-469.
- Eade, D. (1997). *Capacity-building: an approach to people-centred development*. London: Oxfam UK and Ireland.
- Edge, K., Frayman, K., & Lawrie, J. (2009). *The Influence of North South School Partnerships - Examining the evidence from schools in the United Kingdom, africa and Asia*. London: Institute of Education, University of London.
- Fukuda-Parr, S., Lopes, C., & Malik, K. (2002). *Capacity for Development: New solutions for old problems*. New York: Earthscan Publications.
- Ministry of Foreign Affairs of Denmark - Danida. (2006). *Evaluationguidelines*. København: Danida.
- Moya, D. (2009). *Dead Aid*. London: Penguin Books.
- OECD. (2005). *The Paris Declaration on Aid Effectiveness*. Paris: OECD Publishing.
- Olav Storm, Møde med ansatte på Shree Shiva. (15. januar 2012). Møde med lærer på Shree Shiva Secondary School, Mechchhe.
- Pedersen, P. S., & Bargsteen, T. (januar 2012). Most significant change - undersøgelse. Mechchhe, Nepal.
- Ranum Efterskole. (14. 11 2011). *Venskabsskole i Nepal*. Hentede 14. 11 2011 fra <http://www.ranumefterskole.dk/profilfag/rejser/nepal>
- Thapaliya, B. (10. januar 2012). Interview med leder af Shree Shiviati Lower Secondary School. (P. S. Pedersen, & T. Bargsteen, Interviewere)
- Thapaliya, B. (26. januar 2012a). Interview med Ranum Efterksoles kontaktperson d. 26. (P. S. Pedersen, & T. Bargsteen, Interviewere)
- Thapaliya, B. (3. januar 2012b). Interview med Ranum Efterksoles kontaktperson d. 3. (P. S. Pedersen, & T. Bargsteen, Interviewere)
- Thapaliya, I., & Thapaliya, B. (9. januar 2012). Interview med lokal familie i Mechchhe. (P. S. Pedersen, & T. Bargsteen, Interviewere)
- The Clear Fund . (2. juli 2012). *Developing-world education (in-depth review)*. Hentede 2. februar 2012 fra GiveWell - real change for your dollar: <http://givewell.org/international/education/detail>

- The World Bank. (29. september 2009). *IDA at work: Nepal - Community Management Rekindles Schooling*. Hentede 2. februar 2012 fra International Development Association (IDA): <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/IDA/0,,contentMDK:21387809-menuPK:3266877~pagePK:51236175~piPK:437394~theSitePK:73154,00.html>
- Tiwari, K. R., Sitaula, B. K., Bajracharya, R. M., & Børresen, T. (2009). Runoff and soil loss responses to rainfall, land use, terracing and management practices in the Middle Mountains of Nepal. *Acta Agriculturae Scandinavica Section B - Soil and Plant Science*, 197-207.
- USAID. (2005). *Accelerated learning for children in developing countries; Joining research and practice*. Washington: USAID.